debate

Ervin Hladnik - Milharčič

Slovenski junak Mehti Hanifu Ogli Husein

Kitajski geostrateški analitik Sun Tzu je svojemu vladarju v knjižici Umetnost vojskovanja svetoval, kako naj ravna, kadar se mu zazdi, da bi šel na vojno. Njegovo prvo navodilo je, naj si vzame dvajset minut časa in o svoji želji dobro razmisli. Vojna je zelo draga stvar. »Tudi če boš zmagal, jo boš zelo drago plačal,« mu piše. »Če boš izgubil, pa bo zares drago.« Knjižica je stara dobrih dva tisoč petsto let, pa se na trenutke še vedno bere kot zelo sodobno čtivo.

Zdaj, ko zavezniške sile predajajo Irak lokalnim oblastem, Afganistan pa z vedno večjim veseljem še bolj globinsko zasedajo, da bi se iz njega lahko umaknile, velja narediti resen obračun. Od vojne imajo nacionalna gospodarstva lahko tudi velike koristi. Resen spopad je sijajno sredstvo za kratkoročno uravnavanje stopnje brezposelnosti in stimuliranje nekaterih segmentov industrije, vendar se že srednjeročno pokaže, da je družba vso operacijo predrago plačala. Vojna obrne vse na glavo. Ljudje, ki so vojno začeli in so računali na status narodnih junakov, končajo kot špekulanti z orožjem in tujo nesrečo, ljudje, ki so veljali za veleizdajalce, pa se izkažejo za velike domoljube. V skupnem spominu se potem oboje lahko pomeša v zelo izvirno sliko skupne zgodovine.

Baronesa Eliza Manningham - Buller, ki je v času priprav na napad na Irak vodila britansko obveščevalno službo MI-5, je konec prejšnjega meseca na zaslišanju britanske preiskovalne komisije odločno povedala, da je napad na Irak močno povečal možnost terorističnih napadov v Veliki Britaniji. Bombni napadi na podzemno železnico v Londonu in druge načrtovane teroristične akcije so bili neposredni učinek invazije na Irak. Ta je »radikalizirala eno celo generacijo muslimanov v Veliki Britaniji, ki so naše vmešavanje v Irak in Afganistan razumeli kot napad na islam«. In sicer zato, ker je bila invazija na Irak utemeljena z nevarnostjo, da bo Sadam Husein s kemičnim in biološkim orožjem napadel Veliko Britanijo in pomoril množice državljanov.

Predsednik tedanje vlade Tony Blair je v parlamentu rekel, da lahko Sadam v 45 minutah kadar koli napade London. Nekaj bomb na podzemni železnici je nizka cena za preprečenje uničenja celega mesta. Le da si je Tony Blair nevarnost gladko izmislil. Šefica njegove obveščevalne službe mu je med pripravami na napad leta 2003 dala izčrpne informacije o tem, da Irak ne pomeni nobene nevarnosti za Veliko

> Vojna obrne vse na glavo. Ljudje, ki so vojno začeli in so računali na status narodnih junakov, končajo kot špekulanti z orožjem in tujo nesrečo, ljudje, ki so veljali za veleizdajalce, pa se izkažejo za velike domoljube

Britanijo in da nima nobene zveze z mednarodnim terorizmom. Povezave so si izmislili v Pentagonu, ker je bila vojna zanje v Afganistanu premajhna in preveč hribovita. Potrebovali so nekaj večjega in bolj ravnega, da so lahko premikali tankovske divizije sem in tja. Rezultat je bil produktiven. Iz niča je v Evropi proizvedel prav tisti spopad civilizacij, ki naj bi ga obe operaciji zatrli v osrednji Aziji.

Ker smo v obe vojni vmešani tudi mi, je treba že zdaj razmišljati, komu bomo ob njunem slavnem koncu v prestolnici postavljali velike spomenike. Imam droben predlog.

Na hitro bi lahko odmahnili z roko, da Slovenija z vojskami osrednje Azije nima nič, ker tudi, razen nekaj malega humanitarnega dela v Afganistanu, ni nikoli nič imela. Nič ne bi moglo biti bolj napačno. Slovenija ima bogato tradicijo boja proti turkestanski in kavkaški diviziji, Azerbajdžanec Mehti Hanifu Ogli Husein pa je eden najbolj junaških slovenskih zaveznikov. Kaj je Mehti naredil tako velikega? Njegovim dejanjem bi nepoučeni rekli, da so teroristični napadi. V zrak je pognal kinodvorano, v katero so zahajali oficirji. »V dvorano je prinesel dva zaboja razstreliva. Vžigalniki so bili nastavljeni tako, da je do eksplozije prišlo med zadnjo večerno predstavo... En zaboj je postavil bolj spredaj, drugega pa bliže zadnjim vratom. Zadnjo predstavo si je ogledalo kakih 350 gledalcev. Lahko si mislite, kakšno je bilo stanje v dvorani po eksploziji. Okna razbita, vrata s tečajev, streha poškodovana... Že v dvorani je umrlo kakih 80, za posledicami pa kasneje še 35 oficirjev in podoficirjev.«

Zgledna moderna operacija, ki jih lahko iz Bagdada in Afganistana spremljamo vsak dan. Mehti jo je 2. aprila 1944 izvedel v kinodvorani slovenskega naselja Opčine pri Trstu. V dvorani na ozemlju tedanje Italije so bili častniki nemške vojske. Triindvajsetega aprila je oblečen v nemškega oficirja odnesel v oficirsko menzo v Trstu dve aktovki dinamita in ju odložil pod mizo, pojedel kosilo in odšel ven. Štirideset ubitih nemških oficirjev in 200 ranjenih. Potem je v Trstu miniral še šest vojašnic, v katerih je bilo ubitih 350 nemških vojakov.

V zrak je vrgel še kup drugih reči. Med drugim tudi električno centralo v Gorici.

Rodil se je v Bakuju v Azerbajdžanu leta 1919 in je postal glavni diverzant IX. korpusa partizanske osvobodilne vojske na Goriškem in Tržaškem. Njegovo zgodbo sem prebral v drobni knjižici Zmaga v skupnem boju nad nacifašizmom, ki jo je napisal Ciril Zupanc, izdal pa Goriški muzej.

Le kako je prišel na ozemlje današnje Nove Gorice? S turkestansko in kavkaško divizijo, seveda. V bitki pri Stalingradu so ga Nemci ujeli in premestili na Opčine pri Trstu, kjer so namestili dve diviziji, sestavljeni iz ujetnikov sovjetske armade in prebežnikov. Šeststo Turkestancev, Mongolov, Azerbajdžancev in drugih prebivalcev Azije. Šeststo jih je prestopilo k partizanom. Ker so se bali, da bo njihovo sodelovanje z nemško vojsko ogrozilo njihovo vrnitev v tedanjo Sovjetsko zvezo, so bili v Gradnikovi brigadi najbolj junaški borci. Mehti je bil največji junak med njimi. Nemci so ga ubili 2. novembra 1944 v Vitovljah. Na njegovem grobu je bila postavljena železna tabla. Zdaj je pokopan v skupinski grobnici v Čepovanu, kjer je njegovo ime napisano na spominski plošči. V Šempasu pa so mu postavili spomenik, na katerega azarbejdžanska delegacija vsako leto položi venec.

Če bi v drugi svetovni vojni zmagal fašizem, bi bil Mehti Hanifu Ogli Husein velik terorist. Tako pa ima na Goriškem spomenik kot velik junak.

Zdaj, ko smo kot okupatorji vpleteni v vojno v Afganistanu, bi bilo dobro, da v njej zmagamo. Le tako bomo v njeni zgodovini zapisani kot junaki. Ob drugačnem izidu, ki se zdi vedno bolj verjeten, bodo Afganistanci o nas pisali kot o mednarodnih teroristih. V vsakem primeru bomo drago plačali. Te stvari se nikoli ne pozabijo.